

Włodzimierz Kaczorowski, Zbigniew Szczerbik

Inwentarz mienia po Stanisławie Kozuchowskim, sędzi grodzkim wieluńskim, z 1768 roku

Rocznik Wieluński 4, 217-239

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ŹRÓDŁA

Włodzimierz Kaczorowski
Zbigniew Szczerbik

INWENTARZ MIENIA PO STANISŁAWIE KOŻUCHOWSKIM, SĘDZI GRODZKIM WIELUŃSKIM, Z 1768 ROKU

Inwentarze mienia z epoki staropolskiej doczekały się już bogatej literatury. Wykorzystywane są do szeroko pojętych badań nad kulturą, mentalnością czy stanem posiadania różnych grup społecznych¹.

Pod względem prawnym dzieliły się na inwentarze i wizje, mające charakter urzędowy². Sam inwentarz był aktem o charakterze prawnoprywatnym. Zawierał szczegółowy wykaz ruchomości lub nieruchomości wraz z ich opisem i obejmował:

1. opis dworu, zabudowań gospodarczych z gruntami i inwentarzem żywym;
2. opis tzw. „osiadłości”, tj. powinności i uposażenia chłopów;
3. opis „powinności”, tj. powinności wobec pana oraz jej wewnętrzny ustrój.

Jednakże bardzo często spotyka się inwentarze, które nie zawierają wszystkich powyższych informacji, a jedynie jakąś ich część. Spisywano je z różnych powodów, najczęściej na wniosek spadkobierców zmarłego właściciela (dla późniejszego podziału majątku), przy przejmowaniu opieki nad nieletnimi dzieć-

¹ A. P o ś p i e c h, *Pułapka oczywistości. Pośmiertne spisy ruchomości szlachty wielkopolskiej z XVIII wieku*, Warszawa 1992; problematyce tej poświęcony jest cały numer „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej” 2003, R. LI, nr 2.

² W. K u l a, *Problemy i metody historii gospodarczej*, Warszawa 1983, s. 129.

mi zmarłego, przy zawieraniu umowy dzierżawnej lub sprzedaży dóbr³. Na rozwój inwentarzy niewątpliwy wpływ miała konstytucja sejmu z 1565 roku „*O opiekunach*”, która nakładała na nich obowiązek, aby „*biorąc do rąk swych bona pupillorum, wziąwszy do siebie dwu bliższych przyjaciół ex linea paterna, dostateczne inwentarze dóbr i dochodów wziętych poczynił*”⁴.

Poniżej prezentujemy „*Registr rzeczy ruchomych po Ś.P. W.M.P. Stanisławie Dzik z Kożuchowa Kożuchowskim...*”, właścicieli dóbr ziemskich Mokrsko oraz Zbiersko. Kożuchowscy herbu Doliwa wywodzili się z Kożuchowa, miejscowości leżącej w ziemi czerskiej na Mazowszu. W posiadanie części Mokrska i Słupska, dwóch wsi leżących w ziemi wieluńskiej, weszli poprzez małżeństwo Stanisława Kożuchowskiego z Anną Dorotą, córką Elżbiety i Feliksa Potockich. Z małżeństwa tego urodziło się siedmiu synów: Mikołaj, Paweł, Andrzej, Jerzy, Marcin, Walerian i **Stanisław**. Mokrsko i Słupsko odziedziczył Stanisław, żonaty z Dorotą Mayówną. Po nim zaś jego syn, Aleksander, sędzia grodzki i podstarości krakowski, który sfinansował restaurację i rozbudowę kościoła pw. św. Stanisława w Mokrsku⁵, być może połączonej z jego przebudową. Aleksander Kożuchowski należał do aktywnej politycznie części szlachty wieluńskiej. Czterokrotnie był wybierany przez sejmik wieluński posłem na sejm⁶. Ze związku z Jadwigą Węgierską z Mikorzyna pozostawił czterech synów: Pawła, Stanisława, Bogusława i **Aleksandra Michała**⁷.

Stanisław (zmarły około 1671 roku), żupnik bydgoski i stolnik kaliski, poseł na sejmy z sejmiku średzkiego, był autorem dzieła pt. „*Veritas quatuor causis demonstrare calamitatem Regni Poloniae*”. Wystąpił w nim z propozycją wzmocnienia władzy królewskiej i naprawy trybu sejmowania poprzez likwidację liberum veto⁸. Mokrsko odziedziczył Aleksander Michał, który dowodząc rotą piechoty jako dzielny rycerz króla Sobieskiego poległ w bitwie pod Wiedniem w 1683 roku. Niestety nie zostawił potomka, toteż dobra mokrskie przeszły w posiadanie syna wspomnianego wyżej Stanisława, też **Stanisława**, cześnika

³ M. K a m l e r, *Inwentarze*, [w:] *Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, t. 1, Warszawa 1981, s. 277; J. L e s k i e w i c z, *Znaczenie inwentarzy dóbr ziemskich dla badań historii wsi w Polsce w XVIII wieku*, „Kwartalnik Historyczny” 1954, R. LX, nr 4, s. 363.

⁴ *Volumina Legum*, t. 2, Petersburg 1859, s. 52.

⁵ W. P a t y k i e w i c z, *Z kościelnej przeszłości parafii Mokrsko koło Wielunia*, Częstochowa 1958, s. 20-22 (maszynopis).

⁶ Sejmy: 1618, 1620, 1625 i pierwszy sejm w 1626 roku (J. S e r e d y k a, *Parlamentarzyści drugiej połowy panowania Zygmunta III Wazy*, Opole 1989, s. 80; tenże, *Posłowie wybrani na sejmy w latach 1611-1623*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu, Historia” XXX, 1999, s. 112).

⁷ W. P a t y k i e w i c z, *op. cit.* s. 22.

⁸ Wł. C z a p l i Ń s k i, *Stanisław Kazimierz Kożuchowski*, [w:] *Polski słownik biograficzny* (dalej PSB), t. XV, s. 78-79.

wieluńskiego. Była to postać niezwykle ciekawa i wyróżniająca się wśród wieluńskiej szlachty pierwszej połowy XVIII wieku. W czasie wojny północnej (1700-1721) najpierw należał do stronnictwa króla Augusta II Mocnego. Dość szybko jednak zmienił orientację, przechodząc do obozu Stanisława Leszczyńskiego. W generalnej konfederacji warszawskiej pełnił wysoką funkcję konsyliarza, a przy boku Leszczyńskiego - sekretarza jego gabinetu. Po powrocie Augusta II do Polski znowu znalazł się wśród jego stronników. Z sejmiku wieluńskiego wielokrotnie posłował na Sejm Koronny. Cieszył się zasłużenie, opinią dobrego prawnika. W roku 1727 otrzymał od Augusta II przywilej, na mocy którego uzyskał na 20 lat prawo druku konstytucji sejmowych. W 1732 roku, na własny koszt, we własnej drukarni w Mokrsku, wydał drukiem „*Constytucye, statuta y przywileje koronne y W.X.Lit. na walnych seymach od roku pańskiego 1550 aż do roku 1726 uchwalone*”. Za ogromny trud wniesiony w to wydawnictwo król August II nakazał wypłacić mu ze skarbu koronnego kwotę 10 tysięcy złotych polskich. Zbiór ten stał się obowiązkowym podręcznikiem do nauczania historii Polski w szkołach pijarskich. Ze związku z Konstancją Pienicką Stanisław pozostawił dwie córki: Barbarę (żonę Jana Skrzetuskiego) i Ludwikę (żonę Adama Szypkowskiego) oraz synów: Andrzeja, Aleksandra, Stanisława i **Bogusława**⁹.

Mokrsko ze Słupskiem odziedziczył Bogusław Kożuchowski. Na terenie ziemi wieluńskiej pełnił wiele funkcji: skarbnika (1742-1744), cześnika (1744-1755) i sędziego wieluńskiego (1755-1757)¹⁰. Po jego śmierci dobra te przeszły w ręce syna **Stanisława**, sędziego grodzkiego wieluńskiego. Posiadał on także Zbiersk w województwie kaliskim. Należał do zamożnej grupy szlachty wieluńskiej, o czym świadczy prezentowany niżej „*Registr rzeczy ruchomych i nieruchomości...*” sporządzony przez jego żonę Longinę z Żychlińskich Kożuchowską. Na szczególną uwagę w owym spisie zasługuje niezwykle bogaty księgozbiór, obejmujący 109 pozycji. Były w nim m.in. książki prawnicze, jak: konstytucje sejmowe wydane przez jego dziadka, Statuty Zygmunta Augusta, różne zbiory mów oraz prace o charakterze religijnym.

Stanisław Kożuchowski zmarł w 1768 roku. Ze związku z Longiną z Żychlińskich zostawił nieletniego syna Antoniego, nad którym opiekę przejął brat jego dziadka, też Stanisław.

Prezentowany registr był oblatowany w wieluńskich księgach grodzkich, oblatych sygn. 22, na kartach od 511 do 520, będących w zasobach Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie. Przy opracowaniu niniejszego inwentarza kierowano się zasadami zawartymi w instrukcji wydawniczej dla źródeł epoki sta-

⁹ H. O l s z e s k i, *Kożuchowski Stanisław herbu Doliwa*, PSB, t. XV, s. 79-80.

¹⁰ *Urzednicy wojewodztw łeczyckiego i sieradzkiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1993, s. 210, 230, 232.

ropolskiej¹¹. Niezwykle pomocne przy wyjaśnianiu pojęć były: *Słownik języka polskiego* pod redakcją W. Doroszewskiego, *Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, *Słownik terminologiczny mebli*, *Słownik polskiej terminologii uzbrojenia historycznego*¹².

* * *

Regestr rzeczy ruchomych po Ś.P.W.Mość Panu Stanisławie Dzik z Kożuchowa Kożuchowskim, sędzim grodzkim wieluńskim, pozostałych, przez Wmość Panią Longinę z Żychlińskich Kożuchowską dnia 16. miesiąca listopada roku pańskiego 1768 spisany.

Suknie

1. Żupan¹³ aksamitny¹⁴ paşowy¹⁵ do niego kontusz¹⁶ blamamarantowy¹⁷ aksamitem takimże podbity; 2. żupan morowy¹⁸ bogaty sarankowy¹⁹, do niego kontusz połaziowy²⁰ kitajką²¹ różową podbity; 3. żupan niebieski domowy bogaty, do niego kubrak²², także kitajką niebieską podbity, ślubny; 4. żupan perzebinowy²³ bogaty, do niego kontusz paşowy morą białą podbity; 5. żupan aksamitny zielony, do niego kontusz perłowy²⁴ sukienny, kitajką zieloną podbity; 6. żupan morowy biały, do niego kontusz werdeponowy²⁵, haft do niego srebrny; 7. żupan lustrynowy²⁶ biały, do niego kontusz granatowy, kitajką białą podbity; 8. żupan gin-

¹¹ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, pod red. K. Lepszego, Wrocław 1953.

¹² *Słownik języka polskiego*, pod red. W. Doroszewskiego, t. I-XI, Warszawa 1958-1969; *Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, pod red. A. Mączaka, t. 2, Warszawa 1981; M. G r a d o w s k i, Z. Ż y g u l s k i, *Słownik polskiej terminologii uzbrojenia historycznego*, Warszawa 1982; I. G r z e l u k, *Słownik terminologiczny mebli*, Warszawa 1998.

¹³ staropolski ubiór męski, sfaldowany, z tyłu zapinany na haftki, guzy lub szamerowany, ze stojącym kołnierzykiem i wysokimi rękawami.

¹⁴ gładka lub wzorzysta tkanina wytwarzana z jedwabiu, wełny, lnu, bawełny.

¹⁵ ciemnoczerwony.

¹⁶ wierzchni strój męski, długi, zapinany z przodu, z rozciętymi rękawami.

¹⁷ szary lub brunatny.

¹⁸ gładka, jednobarwna tkanina jedwabna lub półjedwabna, rzadziej bawełniana lub wełniana.

¹⁹ rodzaj koloru.

²⁰ rodzaj tkaniny.

²¹ cienka, dość gęsta, gładka tkanina jedwabna, jednobarwna lub mieniąca się.

²² rodzaj kurtki zwykle z materiału pośledniejszego.

²³ rodzaj tkaniny.

²⁴ kremowobiały z odcieniem blasku, połysku.

²⁵ kolor zielonego jabłka.

²⁶ cienka, lśniąca tkanina półwełniana, czesankowa.

gasowy²⁷ bogaty biały, pasy na nim zielone, do niego kubrak gradynapolowy²⁸ zielony, kitajką zieloną podbity; 9. żupan siarczysty²⁹ gradyłosowy³⁰, do niego kubrak morowy wieniowy³¹, także kitajką podbity; 10. żupan kitajkowy bladobrózowy, do niego kubrak niebieski, także kitajką podbity; 11. żupan czarny gradyłosowy, kubrak także do niego kitajką czarną podbity; 12. żupan kaczorowy³² gradynapolowy, stary; 13. kubrak makowy, niebieska szitka³³; 14. żupan czarny morowy, do niego kontusz sukienny czarny; 15. żupan gradyłosowy wiśniowy i kubrak także kitajką różową podbity, te na obicie trumny Ś.P. Męża mego obrócony; 16. żupan sukienny safankowy³⁴, powszedni; 17. żupan kamlotowy³⁵ powszedni, stary; 18. żupan czarny kamlotowy powszedni stary; 19. żupan cwe-liszkowy³⁶, stary powszedni; 20. żupan sukienny czarny stary; 21. kapakienka³⁷ zielona kamlotowa, stara; 22. kubrak kawowy kamlotowy; 23. szlafrak³⁸ kitajkowy niebieski, w bukiety; 24. szlafrak kitajkowy zielony; 25. szlafrak adamaszkowy³⁹ żółty, stary; 26. opończa⁴⁰ sukienna karmazynowa⁴¹ nowa, kitajką podszyta; 27. spodni materyalnych dwoje, jedne perulinowe⁴² luźne [...], drugie kamelkowe niebieskie; 28. kotarka⁴³ karmazynowa kitajkowa, nowa z srebrnymi kameczkami wązkiemi; 29. makata⁴⁴ karmazynowa ze złotem; 30. makata karmazynowa na stolik ze złotem; 31. materyjka⁴⁵ paşowa berlinkowa⁴⁶, której łokci⁴⁷ 13; 32. zasłonki jedwabne zielone do parabanika⁴⁸; 33. zasłonki karmazynowe kitajko-

²⁷ tkanina bawełniana drukowana.

²⁸ grubsza tkanina jedwabna, gładka lub wzorzysta.

²⁹ ostrożółty.

³⁰ rodzaj tkaniny.

³¹ rodzaj koloru.

³² ciemny, szarobrunatny.

³³ szyfka.

³⁴ czerwonepomarańczowy.

³⁵ kamlot (czamlet, szamlet) cienka, dość rzadka tkanina z szorstkiej wełny czesankowej gorszego gatunku.

³⁶ tkanina lniana, konopna, potem bawełniana lub z połączeń tych surowców.

³⁷ forma zdrobniła od kapy – narzuta, nakrycie na łóżko.

³⁸ podomka.

³⁹ dwustronna lub jednostronna, pojedyncza, tkanina wzorzysta jedwabna, lniana lub wełniana, zwykle jednobarwna.

⁴⁰ obszerne wierzchnie okrycie bez rękawów, z kapturem.

⁴¹ kolor nasyconej czerwieni, dojrzałej maliny, uzyskany z kernesu lub kosenoli.

⁴² rodzaj tkaniny.

⁴³ forma zdrobniła kotary.

⁴⁴ dekoracyjna tkanina jedwabna.

⁴⁵ forma zdrobniła materiału.

⁴⁶ odcień niebieskiego.

⁴⁷ dawna miara długości (ok. 576 milimetrów).

⁴⁸ tu parawanik.

we do parabanika; 34. portery⁴⁹ dwa zielone z frędzlami; 35. spodni sukiennych paśowych dwoje; 36. spodnie cweliszkowe letnie; 37. szarawary⁵⁰ sukienne stare złe; 38. kaftaników⁵¹ dymowych⁵² białych cztery; 39. kierejka⁵³ kamletowa zielona; 40. opończa sukienna biała muszelbasem⁵⁴ podszyta; 41. sukna żółtego na barwy⁵⁵ postaw⁵⁶ jeden.

Pasy⁵⁷

1. Pas karmazynowy bogaty ze złotem i srebrem, nowy; 2. pas stambulski⁵⁸ ze srebrem; 3. pas karmazynowy ze złotem; 4. pas czarny z niebieskim srebrnym stambulski, przechodzony; 5. pas biały ze złotem chiński, przechodzony; 6. pas biały ze złotem, stary; 7. pas biały mędelkowy⁵⁹ i karmazynowy przez połowę ze srebrem; 8. Pas biały, wpół seledynowy, ze złotem, stary; 9. pasów skórzanych szerokich dwa; 10. pas fioletowy ze złotem, stary, zły.

Futra

1. Delia⁶⁰ aksamitna zielona złotymi potrzebami, krzyżakami podbita; 2. żupka⁶¹ gradytora⁶² zielona popielicami⁶³ podbita; 3. żupka⁶⁴ sukienna blamarantowa⁶⁵, czarnymi barankami podbita; 4. delia sukienna wilkami podbita; 5. żupka sukienna zielona, lisami podbita, 6. wilki swojskie do drogi podszyte sukmem popielatym, 7. niedźwiedź czarny podróżny.

⁴⁹ od portiera – zasłona u drzwi.

⁵⁰ długie i szerokie spodnie o nogawkach ściągniętych bufiasto u dołu.

⁵¹ forma zdrobniała kaftana – dość luźne, sięgające poza stan, ubranie wierzchnie, zwykle z rękawami.

⁵² tu w znaczeniu domowy.

⁵³ forma zdrobniała kiereja – szeroki, luźny płaszcz, najczęściej podbity futrem.

⁵⁴ rodzaj tkaniny.

⁵⁵ stroje sług dworskich.

⁵⁶ zwój sukna, który wychodzi z warsztatu tkackiego.

⁵⁷ długi wąski kawałek tkaniny, noszony na ubraniu.

⁵⁸ inaczej pas turecki.

⁵⁹ rodzaj tkaniny.

⁶⁰ okrycie wierzchnie podobne do kierei, opończa.

⁶¹ rodzaj nakrycia wierzchniego.

⁶² rodzaj tkaniny.

⁶³ popielica to gryzoń o miękkim, puszystym futerku.

⁶⁴ wierzchnie odzienie kobiece.

⁶⁵ rozbielona.

Czapki

1. czapka zielona aksamitna z siwym baranem; 2. czapka werdeponowa z białym barankiem; 3. czapka biała z siwym barankiem; 4. czapka wiśniowa z siwym barankiem; 5. czapka biała z czarnym barankiem; 6. czapka kawowa z siwym barankiem; 7. czapka karmazynowa z zielonym barankiem; 8. kuczma⁶⁶ stara z siwych baranków, zła; 9. duchenka⁶⁷ biała, nocna, paśowym kameletem szyta; 10. kapelusze zielony podróżny; 11. chustek jedwabnych dwie; 12. chustek chińskich dwie; 13. chustek bawełnianych pięć.

Srebra

Sztuciec z łyżką, widelcami i nożami srebrny pozłacany od W. Mość P. Cześnika Wieluńskiego⁶⁸ darowany.

1. Noży srebrnych z widelcami par 6; 2. nóż od cukru rąbania 1; 3. srebra topionego próby piątej in summa grzywien⁶⁹ 54 i łutów⁷⁰ 10; 4. łyżek sześć; 5. łyżka do częstowania duża 1; 5. taca jedna; 6. kubek do wódki; 7. szabla srebrna pozłocista z bierkami i panną⁷¹; 8. szabla z srebrnym okowikiem⁷² i sieczkami⁷³ i taśmą srebrną; 9. karabela⁷⁴ blachmalowa⁷⁵ złotem nabijana z paskami, staroświecka z rękojeścią aspisową⁷⁶ czerwoną od WM. Pana Myszkowskiego, cześnika wieluńskiego, mężowi memu darowana; 10. rząd⁷⁷ pozłocisty srebrny z kulbaką⁷⁸ srebrną pozłocistą i garniturem⁷⁹ zielonym złotem haftowanym; 11. rząd pozłocisty w półnity z kulbaką kozacką i garniturem karmazynowym, cerkieski⁸⁰, pozłociste złotem haftowanym; 12. rządzik cerkieski pozłocisty lwow-

⁶⁶ nazwa czapki pilśniowej janczarskiej w formie magierki.

⁶⁷ czapka nocna, szlafmyca.

⁶⁸ Jan Myszkowski herbu Jastrzębiec, w latach 1766-1769 cześnik wieluński; zmarł 11. 7. 1769 r.

⁶⁹ jednostka wagowa, około 210 g.

⁷⁰ jednostka służąca do oznaczania jakości srebra w skali od I do XVI.

⁷¹ rodzaj ornamentu, ozdoby.

⁷² okucie ozdobne na pochwie.

⁷³ drobne paciorki.

⁷⁴ szabla z charakterystyczną rękojeścią otwartą, której głowica ma kształt uproszczonego profilu głowy orła.

⁷⁵ masa żuźlowata, pływająca po wierzchu roztopionego srebra, zawiera też małe ilości złota, miedzi i ołowiu; służyła do powlekania zbroi.

⁷⁶ rodzaj materiału.

⁷⁷ komplet oporządzenia do jazdy konnej; składa się z siodła, uzdy wraz ze strzemiączkiem, czapraka, podpiersia, podogonia; forma zdrobniła rządzik.

⁷⁸ siodło w typie wschodnim.

⁷⁹ ozdobne obszycie, obramowanie.

⁸⁰ od Czerkiesów.

ski, do tych kulbak wojłoki⁸¹ i olstra⁸² z rzemieniem; 13. dywdyk⁸³ bogaty złoto haftowany; 14. sztuczek srebrnych dwoje, w jednej kamyk niebieski znajduje się; 15. pulares⁸⁴ w srebro oprawny i piórko do niego srebrne; 16. kałamarz w srebro oprawny; 17. kałamarz orzechem włoskiem wysadzany, zły; 18. karawaka⁸⁵ mosiężna z taśmą karmazynową; 19. dek⁸⁶ zielony, zły; 20. sznurek do kubraka złoty; 21. szabel prostych żelaznych dwie, jedna z nich pochodziła; 22. obrazów blaszanych dwa; 23. krzyż drewniany duży; 24. warcabnica⁸⁷ wysadzana bez zawiasek i zamków.

Strzelby

1. Pistoletów żelaznych par dwie, jedna para nabijana mosiądzem, druga para sztychowana⁸⁸; 2. półpioletecia mosiężne z zamkami mosiężnymi magnyzowane; 3. pistoletów dużych dla pocztowych par dwie; 4. stucierek⁸⁹ w mosiądz oprawny; 5. stucierek w żelazo oprawny, zły; 6. fuzyów⁹⁰ starych złych cztery; 7. ładownic⁹¹ łosich trzy; 8. flint⁹² pas jeden; 9. karabinków⁹³ cztery; 10. żelazo do karabinka jedno; 11. łóżko pojedyncze żelazne.

Zegarki

1. Zegarek srebrny z łańcuszkiem stalowym i pieczętką srebrną herbowną; 2. Zegarek złoty z czarną capową⁹⁴ kopertą⁹⁵; 3. zegarek ścienny tarczowy; 4. zegarek mosiężny ścienny ze sznurami; 5. sygnet herbowny w złoto oprawny; 6. spinka rubinowa w złoto oprawna, w której rubinów ośm, od WMŚc Pana Myszkowskiego, cześnika wieluńskiego, darowana; 7. spinka srebrna, w której kamyczków ordynaryjnych czerwonych pięć, w środku kamień zielony; 8. tabakiera

⁸¹ niskogatunkowy filc.

⁸² futerał skórzany, umocowany na przodzie siodła, do przechowywania broni.

⁸³ nazwa określająca ubiór konia, zwykle zbroszowanego jedwabnego z frendlami.

⁸⁴ portfel.

⁸⁵ krzyż o dwóch ramionach poprzecznych, uchodził za cudowną obronę przed zarazą.

⁸⁶ kosztowne przykrycie dla konia.

⁸⁷ plansza do gry w warcaby.

⁸⁸ rytowana za pomocą stalowego rylca.

⁸⁹ strzelba z lufą gwintowaną.

⁹⁰ broń palna długa myśliwska, z zamkiem skałkowym.

⁹¹ torebka na naboje do broni palnej.

⁹² określenie strzelby z zamkiem skałkowym.

⁹³ strzelba o kalibrze od 10 do 12 mm.

⁹⁴ pochwa wykonana ze skóry czarnej capowej, ozdobiona skuwkami srebrnymi, białymi lub pozłacanymi.

⁹⁵ zewnętrzna powłoka, w której umieszczono mechanizm zegarka, wieczko, przykrywka.

porcelanowa na blasze w zawój turecki robiona; 9. tabakiera aspiżowa⁹⁶ w srebro oprawna od WM Pana Cześnika wieluńskiego darowana; 10. kamień orli⁹⁷; 11. okulary szklane w róg oprawione, podwójne; 12. pieczęć⁹⁸ herbownych dwie, jedna mosiężna, druga żelazna; 13. klatek od kanarków herbownych dwie.

Cyna

1. wazów okrągłych dwie; 2. waza duża większa okrągła 1; 3. waza podługowata jedna stara; 4. wanny od pieczystego 3, jedna większa, a dwie mniejsze; 5. mis płaskich wyrzynanych 6; 6. salaterek z uchami 6; 7. salaterek wyrzynanych 6; 8. półmisków wyrzynanych 25; 9. półmisków okrągłych 12; 10. talerzy wyrzynanych 12; 11. talerzy wyrzynanych laterejnowych⁹⁹ 6; 12. talerzy okrągłych laterejnowych 7; 13. solniczek nowych 2, trzecia stara; 14. lichtarzy cynowych 9; 15. szczypców żelaznych 7; 16. lichtarzyk mosiężny; 17. lichtarzyków mosiężnych śrubowanych para jedna repsowana; 18. P. Antoniego¹⁰⁰ cyny, salaterek dwie, ważka jedna; 19. łyżek cynowych do częstowania 2; 20. łyżek blaszanych 12; 21. noży z liczmanami¹⁰¹, z grabkami par 12; 22. noży karcianych z widelcami par 12; 23. noży z sarniami okładzinami par 12; 24. noży z sarniami okładzinami par 9; 25. nóż z widelcami duży jeden; 26. taca z uszkami cynowa 1; 27. dzbanuszków cynowych od herbaty 2; 28. prawdow¹⁰² słomianych 24; 29. salatereczka od chrzanu mała z uszkami 1.

Miedź

1. talerzy miedzianych podłużnych 8; 2. rondli dużych 5; 3. rondli małych 3; 4. rondelków mniejszych 7; 5. formów melczowych 2; 6. formów antepecikowych 11; 7. formów mniejszych 8; 8. łyżka żelazna durszlakowa 1; 9. durszlak miedziany duży; 10. łyżka miedziana duża, zła; 11. deków¹⁰³ miedzianych tortowych 2; 12. item¹⁰⁴ okrągły mały 1; 13. brytfanna jedna; 14. imbryczek od herbaty miedziany; 15. kubek miedziany; 16. liwar¹⁰⁵ miedziany; 17. flasz miedziana

⁹⁶ rodzaj materiału, z którego zrobiono tabakierę.

⁹⁷ inaczej aetyl, odmiana rudy żelaznej, przypisywano mu cudowne właściwości lekarskie.

⁹⁸ od pieczęci.

⁹⁹ cynowych.

¹⁰⁰ niezidentyfikowany, prawdopodobnie należał do służby.

¹⁰¹ metalowy żeton, służący do rozliczania się w grze, zastępujący monetę.

¹⁰² niezidentyfikowane.

¹⁰³ pokrywa.

¹⁰⁴ podobnie.

¹⁰⁵ od lewar – rurka (zwykle w kształcie odwróconej litery V) do przelewania cieczy z naczynia lub zbiornika wyższego do niższego.

nych 6; 18. wanienska od wody; 19. konewka od piwa stara; 20. koprak¹⁰⁶ miedziany 1; 21. patela miedziana z żelaznymi nogami; 22. statek miedziany do stołu; 23. chalembik¹⁰⁷ z pokrywą z rurami, stary, zły; 24. żelaza taflowe; 25. żelaza androtowe, stare, złe; 26. brytfanna żelazna, stara; 27. patela żelazna, zła; 28. lejów blaszanych cztery; 29. pudełko blaszane; 30. dzwonek loretański¹⁰⁸; 31. korzewniczka¹⁰⁹ blaszana, mała; 32. kałamarzyk mosiężny; 33. forma puszkowa blaszana 1; 34. forma puszkowa żelazna; 35. ruszt żelazny; 36. roznów trzy, jeden z tych złamany; 37. rożenek mały; 38. tasak żelazny 1; 39. moździerz żelazny, stary; 40. moździerzowyk mosiężny, mały; 41. miednica mosiężna 1; 42. nalewka mosiężna 1; 43. taca mosiężna od kawy; 44. latarenka mosiężna 1; 45. latarenka blaszana 1; 46. taca drewniana malowana od kawy; 47. piecyk żelazny od kawy; 48. kleszczyków żelaznych dwoje; 49. cerkietków żelaznych 2; 50. szwajców¹¹⁰ dwoje; 51. świderków dwa; 52. zamek żelazny wkręcany; 53. obciążki; 54. forma od putelania; 55. nóż od obrzynania drzewa; 56. musztuk¹¹¹ żelazny, nowy; 57. musztuk żelazny, stary; 58. fajerka mosiężna do spiritusu od kawy i różnego odgrzania.

Statki kowalskie tak w Mokrsku jako i w Zbiersku znajdujące się

w *Zbiersku*: kowadło 1; szparak¹¹² 1; szynalica¹¹³ 1; młot wielki 1; kleszczy 4; strug od kucia koni 1; młotek spiczasty 1; dłuto 1; miech 1; strychulec¹¹⁴; kłopacz żelazny; kamień stary;

w *Mokrsku*: kowadło duże 1; rzeyownica¹¹⁵ 1; szparak; perlik¹¹⁶; półperliczek; młotek ręczny; kleszczów dwoje; gozdiownic¹¹⁷ 2; strug od kucia koni; obcęgi 1; oblinka¹¹⁸ 1; siekacz 1; durlik¹¹⁹ 1; kropacz¹²⁰ 1; korba żelazna od koni; kamień mały, stary, zły.

¹⁰⁶ rodzaj naczynia.

¹⁰⁷ alembik – przyrząd do destylacji.

¹⁰⁸ związany z kultem Matki Boskiej z Loretto, używany podczas burzy.

¹⁰⁹ pojemnik do przechowywania przypraw.

¹¹⁰ duże szydło.

¹¹¹ kielżno, część główną stanowi żelazo złożone z dwóch części, wkładane koniowi w pysk w poprzek, służące do jego kierowania i hamowania – od munsztuk.

¹¹² inaczej szparag – kowadło nadstawowe lub inaczej dwuróg kowalski.

¹¹³ bliżej nieokreślone narzędzie kowalskie.

¹¹⁴ wiązanie nóg przednich z tylnymi konia.

¹¹⁵ niezidentyfikowane narzędzie kowalskie.

¹¹⁶ obustronny młotek ręczny o gładkich obuchach.

¹¹⁷ niezidentyfikowane narzędzie kowalskie.

¹¹⁸ niezidentyfikowane narzędzie kowalskie.

¹¹⁹ rodzaj przebijaka do powiększania otworów.

¹²⁰ kropidło.

Statki ciesielskie

w *Zbiersku*: piła od rżnięcia tarcie 1; pilnik 1; piła ręczna 1; świder ławny 1; siekiera 1; cierlica¹²¹ 1; kłamry 2; węgielnica¹²² 1; motyki 2; siekiera fornalska; siekaczy od kapusty siekania 2; siekacze okrągłe 2; sierpy 2;

w *Mokrsku*: topór stary 1; węgielnica 1; wandak¹²³ 1; świder tablowy 1; świder reglowy 1; kłamry 2; piły ręczne stare złe 2; kajdany 1; manelki¹²⁴ 1;

Szkło

Kielichów herbownych z przykrywadłami 2; kielichów rżniętych 6; kielich duży z Bachusem¹²⁵; kielichów gładkich 7; kufelek z przykrywadłem; szklanek ze złotymi brzegami 3; kufelek bez przykrywadła; szklanic różnych 11; szklaneczek małych 4; kufel szklany; kieliszków małych i różnych 26; butelek herbowych 2; flaszek herbowych 2; butelek kwartowych 64; butelek małych 25; solniczek par 3; kieliszki z złotymi brzegami 2; puzderkowych¹²⁶ szklaneczek 6; butłów wielkich 24; szklanica herbowna wielka; puzderków z flaszkami 2; puzderko bez flaszek 1.

Farfury¹²⁷

Farfurek ordynaryjnych¹²⁸ tuzinów 5; masielniczek¹²⁹ farfurowych 2; masielniczek z przykrywadłem 1; tafla¹³⁰ do cukrów 10; forma kankowa długa 1; forma do popłatów¹³¹; forma z jastrzębiem; forma herbowa; kwiatów zielonych wysokich 12; różowych za szkłem 12; kanków papierowych do cukru tuzinów¹³² 3; tafla szklanych od bramy dwie; osóbką¹³³ jedna cynowa większa, druga mniejsza także.

¹²¹ przyrząd do obróbki lnu.

¹²² narzędzie miernicze do mierzenia m.in. kątów.

¹²³ rodzaj narzędzia ciesielskiego.

¹²⁴ forma zdobiona od manele – ozdoby na rękę, bransoleta, naramiennik.

¹²⁵ bożek pijaków.

¹²⁶ tu szklanki przechowywane w małej skrzynce z przegródkami.

¹²⁷ naczynia fajansowe.

¹²⁸ zwyczajnych.

¹²⁹ forma zdobiona od maselnica – naczynie do przechowywania masła.

¹³⁰ prawdopodobnie rodzaj formy.

¹³¹ prawdopodobnie rodzaj placka.

¹³² 12 sztuk.

¹³³ osóbką to rzeźba, figurka.

Specyfikacja różnych w sobie zostających rzeczy

Kulbaka¹³⁴ granatowa złotem haftowana, stara, zła; kulbaka maszталerska czarna, zła; kulbaka czarna pod chłopca, zła; siodło ordynaryjne bez strzemiączek; siodło stare bez potrzeb złe; terlica¹³⁵ bez potrzeb; uzdeczek rzemiennych 4; harapników¹³⁶ 2; juki¹³⁷ skórzane; tłumok skórzany mały 1; tłumok duży na podwójną pościel od Wo Mśc Pana Cześnika Wieluńskiego darowany; łóżko skórzane, drożne na podobieństwo hamaka; wojłok¹³⁸ nowy nie podszyty; pulwersak łosi z zamkiem; smyczów rzemiennych 2; obrozek z kołkami mosiężnymi 5; trąbek rógowych 3; róg od prochu oprawny w srebro po krajach; obuch góralski dla pachotka; parawanów płóciennych malowanych 2; lulka¹³⁹ porcelanowa; lulek innych ordynaryjnych 3; cybuchów¹⁴⁰ 3; pudełko od tytoniu.

Barwy różne

Żupanów żółtego koloru stangreckich 4; kontuszków¹⁴¹ popielatych, nowych 2, starych 4; żupan żółty, kontusz popielaty maszталerski podszarzany; kołpaków¹⁴² 4; czapek 2 stangreckich, 1 bez wierzchu; pasów pacholskich 2; kapeluszków z galonami srebrnymi 3; barwa pacholska żółta z pasek, nowa; item barwa druga pacholska, stara; barwa karmazynowa, nowa węgierska, ze srebrnym sznurkiem, zszarzana, z pasem węgierskim; barwa żółta z galonami srebrnymi szerokiemi, guzikami srebrnymi, katanka¹⁴³ popielata lisami podbita; pas, węgierską robotą, popielaty dla węgrzynka¹⁴⁴; barwa łosiowa ze srebrnymi galonkami, katanka łosiowa kitajką popielatą podbita, węgierska; kołpak dla pazia, z barankiem kozim; kobierzec¹⁴⁵ stary 1; dywanów 3, nowych 2, trzeci stary; kilimków¹⁴⁶ 2 ordynaryjnych; kobierzec wyszywany w kwiaty na stół z herbem; kufer obity duży od WM Pana Cześnika Wieluńskiego darowany; kuferek bez najmniejszego zamknięcia; kuferek mały bez zamknięcia, zły.

¹³⁴ wysokie siodło z szerokimi drewnianymi łękami.

¹³⁵ przyrząd do obróbki lnu.

¹³⁶ rodzaj bicia z krótką rękojeścią i długim rzemieniem.

¹³⁷ skórzany worek, sak podróżny.

¹³⁸ niskogatunkowy filc.

¹³⁹ fajka.

¹⁴⁰ drewniana lub metalowa rurka zakończona ustnikiem, służąca do ciągnięcia dymu z fajki.

¹⁴¹ staropolska suknia wierzchnia, długa, z rozciętymi rękawami, spiętymi zazwyczaj na plecach.

¹⁴² wysoka czapka, spiczasto zakończona.

¹⁴³ rodzaj kurtki.

¹⁴⁴ chłopiec służący ubrany po węgiersku.

¹⁴⁵ gruby, jednostronny, wielobarwny wyrób dekoracyjny.

¹⁴⁶ gruba, sztywna, gęsta, dwustronna tkanina dekoracyjna.

Bielizna

Obrusów ciążnionych¹⁴⁷ 2; obrusek mały ciążniony 1; obrusów ordynaryjnych różnych 11; obrusów ordynaryjnych od WM Pana Cześnika Wieluńskiego, Mężowi memu darowanych 4; serwet ordynaryjnych 39; serwet ordynaryjnych od WM Pana Cześnika Wieluńskiego mężowi memu darowanych 12; ręczników ordynaryjnych 9; ręczników od WM Pana Cześnika Wieluńskiego darowanych 4; prześcieradeł dużych od WM Pana Cześnika Wieluńskiego darowanych koteńskich¹⁴⁸ 3; poszewek koteńskich od tegoż także darowanych 6; wał¹⁴⁹ koteński 1; poszewek muślinowanych¹⁵⁰ od tegoż darowanych 6; prześcieradeł koteńskich 3; poszewek koteńskich 6; wał mały koteński 1; lnianych prześcieradeł 4; lnianych poszewek 6; zasłonek nad okna 8 złych; koszul koteńskich nowych 10; koszul starych koteńskich 6.

Pościeł

Spodków¹⁵¹ w paski płóciennych, nowych 2, na tych włóki¹⁵² kitajkowe karmazynowe; bel¹⁵³ kitajkowy karmazynowy wielki; bel kitajkowy zielony wielki; poduszki w paski płócienne, na nich powłoki kitajkowe karmazynowe; wał wielki płócienny 1; pawilon¹⁵⁴ adamaszkowy karmazynowy, z wąskim końcem złotym, do niego płotek galanizowany do [...] na obydwie strony; kołdra adamaszkowa karmazynowa w środku obszyta galonkiem złotym, obszyta gładko; gotowalnia¹⁵⁵ na zwierciadło adamaszkowa, karmazynowa, na około galonkiem złotym obszyta, to wszystko z pościelą od WM Pana Cześnika Wieluńskiego, mężowi memu darowane; wał adamaszkowy mały 1; poduszek adamaszkowych różnych 2, starych; bel adamaszkowy, także od WM Panny Kuczkowej¹⁵⁶, Mężowi memu darowana; barchanowych¹⁵⁷ spodków 3; płóciennych w niebieskie pasy 3;

¹⁴⁷ tkanina ciążniona – zwykle jedwabna z dodatkowym wątkiem metalowym.

¹⁴⁸ bawełnianych.

¹⁴⁹ dawna miara materiałów.

¹⁵⁰ muślinowych – muślin to bardzo cienka, rzadka tkanina.

¹⁵¹ rodzaj podstawek.

¹⁵² rodzaj materiału.

¹⁵³ dawna miara niektórych materiałów tekstylnych.

¹⁵⁴ osłonka w kształcie namiotu nad łóżkiem.

¹⁵⁵ stolik z lustrem i przyborami do robienia toalety; toaletka, tu w znaczeniu osłona lustra.

¹⁵⁶ osoba niezidentyfikowana; w herbarzu K. Niesieckiego w Wielkopolsce występuje Kuczkowski herbu Wężyk (K. N i e s i e c k i, *Herbarz polski*, wydanie J.N. Bobrowicza, t. 5, Lipsk 1840, s. 436).

¹⁵⁷ miękka tkanina półwełniana na osnowie bawełnianej.

cwelichowy niebieski zły 1; kałamarz nowy zły 1; spodków bawełnicowych 3; spodek bombowy¹⁵⁸ zły 1; kitajkowa miniowa¹⁵⁹ pierzyna zła 2; lycowa¹⁶⁰ pierzynka mała 1; wał mały płócienny, granatowy 1; poduszek płóciennych w paski 5; poduszek łyeczajowych¹⁶¹ jedwabnych 3; poduszek gładkich płóciennych 3; poduszek bawełnianych 2; kołdra zielona adamaszkowa 1. kołdra z kitajki, siekany¹⁶², granatowy jedna; kołdra adamaszkowa, zielone brzegi, środek izabellowy¹⁶³, stara zła.

Księgi

Tak do prawa służące jako też z przykładami i różnych authorów, w różnych materiałach zostające.

1. Konstytucyi księga Kożuchowskiego¹⁶⁴.
2. Księga sub titulo¹⁶⁵ Konstitucya Gedaniae.
3. Księga Biblii Polskiej Starego i Nowego Testamentu.
4. Statut Zygmunta Augusta Króla Polskiego.
5. Statut drugi Zygmunta Augusta Króla Polskiego¹⁶⁶.
6. Księga Herbari in ordine alphabeti digesti¹⁶⁷.
7. Księga sub titulo Poparcie Konfederacyi Sandomierskiej¹⁶⁸.
8. Accessoria Gliszczyńskiego¹⁶⁹.
9. Księga sub titulo Erasmi Roterdami¹⁷⁰.
10. Księga sub titulo Procesus statum saecularis et regularis Spiritualibus Ducatus Masoviae¹⁷¹.

¹⁵⁸ tu bombazyn – lekka tkanina półwełniana.

¹⁵⁹ prawdopodobnie tkanina błyszcząca.

¹⁶⁰ zewnętrzna lub wygładzona.

¹⁶¹ od tyczek – wzorzysta tkanina konopna wysokiej jakości, tkana w pasy lub farbowana i drukowana w żywych kolorach.

¹⁶² rodzaj tkaniny.

¹⁶³ brudnożółty.

¹⁶⁴ *Constitutycje, statuta i przywileje Koronne i W. K. Lit. na walnych sejmach od roku pańskiego 1550 aż do 1726 uchwalone (...) zebrane et ad ordinem alphabeti przez Stanisława Kożuchowskiego, Mokrsko 1732 (szerzej: J. K s i ą ż e k, Zbiór ustaw z lat 1550-1726 i jego wydawca Stanisław Kożuchowski z Mokrska, „Sieradzki Rocznik Muzealny” 1995-1996, t.10, s. 153-156).*

¹⁶⁵ pod tytułem.

¹⁶⁶ dzieła od 2 - 5. niezidentyfikowane.

¹⁶⁷ prawdopodobnie jedno z wydań K. Gemera, *Herbarium*.

¹⁶⁸ poparcie konfederacji generalnej sandomierskiej, wyd. 1697, 1707, 1710.

¹⁶⁹ Math. Gliszczyński, *Kompendium legum ex statuto et constitutiones Regni Poloniae ... ad usum judicantium..*, Kalisz 1754.

¹⁷⁰ Erazm z Rotterdamu, wiele tytułów i wydań.

¹⁷¹ *Procesus...*, druk Warszawa 1758.

11. Księga statutów i przywilejów różnych z łacińskiego na polski język przetłumaczonych¹⁷².
12. Księga Intytulacya Livii Nobilissimi Historiographii Henrici Clareanis Loriti Annotationes¹⁷³.
13. Księga Żywotów Świątych¹⁷⁴.
14. Książka mała Cycerona, zła bez oprawy¹⁷⁵.
15. Książka mała cienka manuskryptów¹⁷⁶ różnych.
16. Księga sub titulo Procesus Judiciarius regni Poloniae de Obligationibus et eas sequentibus inscriptionibus¹⁷⁷.
17. Księga Disquisitionum Magicarum¹⁷⁸.
18. Książka o ciekawościach różnych, co się za Króla Jana działo¹⁷⁹.
19. Konstytucja Coronationis Stanisłai Augusti Coronatio Regis Poloniae¹⁸⁰.
20. Książka sub titulo Hierosolimitana Peregrinatio Epistolis comprehensa ex idiomate Polonico in Latinam dissgrasa transluta¹⁸¹.
21. Księga sub titulo Pharsalia Polskiego Lukona wierszem polskim opisana¹⁸².
22. Księga sub titulo Tractatus theologicus de Judicio universali¹⁸³.
23. Księga Regesta Precesów Granicialis compedium Regni Polonia Paciorowski¹⁸⁴.
24. Accessoria Sadowskiego¹⁸⁵.
25. Książka historyczna bajeczna titulo Żart czyli krotofilne facecye¹⁸⁶.
26. Książka niemiecka titulo Deliciae et acana florum¹⁸⁷.
27. Książka sub titulo Róża Kwitnąca wdzięczna światu, to jest żywot chwalebny Róży Maryi¹⁸⁸.

¹⁷² brak bliższych danych.

¹⁷³ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁷⁴ prawdopodobnie jedno z licznych wydań Piotra Skargi.

¹⁷⁵ M. T. C y c e r o n, wiele tytułów i wydań.

¹⁷⁶ prawdopodobnie tzw. *silva rerum*.

¹⁷⁷ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁷⁸ bliższych danych brak.

¹⁷⁹ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁸⁰ Konstytucje sejmu koronacyjnego 3-20 XII 1764.

¹⁸¹ M. K. R a d z i w i ł ł, *Peregrynacje albo pielgrzymowanie do Ziemi Świątej*, wiele wydań.

¹⁸² *Farsalia Lukona to jest wojna domowa rzymska*, Oliwa 1690-1693.

¹⁸³ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁸⁴ M. P a c i o r k o w s k i, *Regula processus granicialis campestris Regni Poloniae...*, Jasna Góra 1749.

¹⁸⁵ prawdopodobnie utwory sceniczne dla młodzieży szkolnej Stanisława Sadowskiego, druk 1751.

¹⁸⁶ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁸⁷ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁸⁸ jedno z licznych dzieł religijnych.

28. Książka Argenidy¹⁸⁹.
29. Książka życia Józefa Kalasancjusza¹⁹⁰.
30. Książka tytuło Joannes Cassellii de variis orationibus¹⁹¹.
31. Książka Teatrum Życia Ludzkiego¹⁹².
32. Książka Anatomia Duchowna¹⁹³.
33. Książka Map Delineowanych¹⁹⁴.
34. Książka tytuło Głosy wolne¹⁹⁵.
35. Książka Quintili anus¹⁹⁶.
36. Książka Dictionarz francuski¹⁹⁷.
37. Książka Retorica, pisana, nieoprawna¹⁹⁸.
38. Książka tytuło Honor Niepokalanej P.N. Maryi¹⁹⁹.
39. Książka Biblia łaćńska²⁰⁰.
40. Książka Prosodia seu sillaborum positio²⁰¹.
41. Książka Traktatów de cautellis testamentorum²⁰².
42. Książki dwie tytuło Rok niebieski, dwa tomy²⁰³.
43. Książka pisana o rozmowach Ziemiańina z sąsiadem de praesentiriorum statu²⁰⁴.
44. Książka tytuło Łaska Diamentowa albo²⁰⁵.
45. Książka Justiniana Institutionum Iris civilis²⁰⁶.
46. Książka tytuło Erothemata Dialectices²⁰⁷.

¹⁸⁹ J. B e r c l a y, *Argenida* w tłumaczeniu Wacława Potockiego, kilka wydań.

¹⁹⁰ *Zbiór życia św. Józefa Kalasantego SP.* Kraków 1767. Druk z okazji kanonizacji 16 VII 1767.

¹⁹¹ dzieło niezidentyfikowane.

¹⁹² dzieło niezidentyfikowane.

¹⁹³ S.T. H e r o l d, *Anatomia duchowna w trojakim wieku życia ludzkiego przy powadze Pisma św.*, Poznań 1730.

¹⁹⁴ prawdopodobnie jeden z atlasów Blaeua lub Mercatora.

¹⁹⁵ *Głos wolny za wolną Radę Warszawską względem obierania szczęśliwego regnanta...*, Kraków 1733.

¹⁹⁶ M.F. Q u i n t i l i a n u s, *Institutio oratoria*. Liczne wydania.

¹⁹⁷ prawdopodobnie słownik francuski.

¹⁹⁸ prawdopodobnie skrypt uczniowski z zakresu retoryki.

¹⁹⁹ dzieło niezidentyfikowane.

²⁰⁰ jedno z licznych wydań.

²⁰¹ może *Flores erudit, nexu ligatae orationibus vinci ... prosodiae supplementum*, Poznań 1738.

²⁰² dzieło niezidentyfikowane.

²⁰³ J. N a d a s i, *Rok niebieski albo przewodnik do szczęśliwej wieczności*, cz. I-II. Kalisz. Kilka wydań.

²⁰⁴ *Rozmowa ziemianina z sąsiadem o terażniejszych okolicznościach roku 1733*.

²⁰⁵ dzieło niezidentyfikowane.

²⁰⁶ wiele wydań.

²⁰⁷ dzieło niezidentyfikowane.

47. Książka manuskryptów zaczęta do połowy²⁰⁸.
48. Książka titulo Nicolai Ramensci Parnassus²⁰⁹.
49. Książka titulo Psyche z Lucyna Apulciusza Marina²¹⁰.
50. Książka titulo Nowa et Vetera Libertas Regularium Abbatum Poloniae²¹¹.
51. Książka titulo o Skutecznym rad sposobie albo utrzymanie Sejmów ordynaryjnych²¹².
52. Książka titulo Fortuna albo Szczęście²¹³.
53. Książka titulo Raj Panieński²¹⁴.
54. Książka titulo Janua Lingularum, po niemiecku i po łacinie pisana²¹⁵.
55. Książka titulo Źródło łask nieprzebranych odpustów²¹⁶.
56. Książka titulo Distrakcje podrózne do nabożeństwa²¹⁷.
57. Książka titulo Prawda Chrześcijańska przyznana przez Rabina Samuela²¹⁸.
58. Książka titulo Rudimenta Historica²¹⁹.
59. Książka Virgillii Maronis²²⁰.
60. Książka titulo Pastor Fido, wierszem polskim napisana²²¹.
61. Książka poetyczna pisana po polsku²²².
62. Książka Klucz od Prognoz Lyskowski²²³.
63. Książka carmen triumphale²²⁴.

²⁰⁸ patrz przypis 190.

²⁰⁹ dzieło niezidentyfikowane.

²¹⁰ J.A. M o r s z t y n, *Psyche z Lucjana, Apulejusza, Marina*.

²¹¹ dzieło niezidentyfikowane.

²¹² S.T. K o n a r s k i, *O skutecznym rad sposobie albo o utrzymaniu ordynaryjnych sejmów*, Warszawa 1760.

²¹³ S. B ą c z a ł s k i, *Fortuna albo szczęście, w której kto co ma rozum*. Wyd. z końca XVII w. przerobione przez Jana Gawińskiego (1744).

²¹⁴ J.M. T ł u c z y ń s k i, *Raj panieński, w którym się rozkwitają kwiaty (...)*, Kraków 1682.

²¹⁵ J.A. K o m e ń s k i, *Janule linguarum reseratae aurele vestibulum (...)* druk 1744, kilka wydań.

²¹⁶ jeden z wielu tytułów literatury religijnej.

²¹⁷ dzieło niezidentyfikowane.

²¹⁸ *Prawda chrześcijańska od nieprzyjaciela swego zeznana, to jest traktat Rabina Samuela ...* Lublin 1733.

²¹⁹ Rudimenta Historia sive de brevis, facilisque Methodus inventutem orthodoxa notitia historia imbuendi. *Opusculum I Historia Biblica*, Brunsbergae (Braniewo) 1737.

²²⁰ P. V e r g i l i u s, *Maro*. Kilka wydań.

²²¹ G.B. G u a r i n i, *Pastor Fido albo konterfekt wierny miłości. Z włoskiego na polski przetłumaczony*. Znane wydania 1695 i 1722.

²²² prawdopodobnie manuskrypt.

²²³ prawdopodobnie zaginione dzieło ks. Józefa Listkiewicza, nauczyciela seminarium w Sandomierzu.

²²⁴ dzieło niezidentyfikowane.

64. Książka tytułu *Mowy Załuskiego, Biskupa Kijowskiego*²²⁵.
65. Książka tytułu *Clipeus acti Poloni*²²⁶.
66. Książka tytułu *Historyja życia i cudów św. Józefa z Kopertyna*²²⁷.
67. Książka tytułu *Goffred Kochanowskiego przekładania*²²⁸.
68. Książka tytułu *Rozmowy Artaksesa i Ewandra*²²⁹.
69. Książka *Syntaxis pisana szkolna*²³⁰.
70. Książka tytułu *Ecclessis Poloniae*²³¹.
71. Książka tytułu *Phases*²³².
72. Książka tytułu *o rewolucji Królestwa Szwedzkiego i Duńskiego*²³³.
73. Książka tytułu *auctorum rethorices seu Orationes Ciceronis*²³⁴.
74. Książka *de Secretii Astrologicae*²³⁵.
75. Książka *Poesis pisana szkolna*²³⁶.
76. Książka tytułu *Flos Regnorum*²³⁷.
77. Książka *do nabożeństwa o Najświętszej M. Pannie Pocieszenia*²³⁸.
78. Książka *Ezopi*²³⁹.
79. Książka tytułu *Uwagi Chrześcijańskie*²⁴⁰.
80. Książka tytułu *Meditationum to jest szczerze samego P. Boga szukanie*²⁴¹.
81. Książka tytułu *Ucieczka grzeszników do N. Maryji P. Częstochowskiej*²⁴².

²²⁵ prawdopodobnie J.A. Załuski, *Mowy na radach i sejmach (...)*. Kilka wydań w XVIII wieku.

²²⁶ dzieło niezidentyfikowane.

²²⁷ *Krótkie zebranie życia i cudów Błog. Józefa Dezi z Kopertynu*, Lwów 1756.

²²⁸ Torquatto Tasso, *Goffred abo Jeruzalem wyzwolona*, przekładanie P. Kochanowskiego, Kraków 1618, 1651, 1687, 1772.

²²⁹ S.H. Lubomirski, *Rozmowy Artaxessa i Ewandra, w których polityczne, moralne...*, kilka wydań.

²³⁰ skrypt szkolny z zakresu gramatyki.

²³¹ dzieło niezidentyfikowane.

²³² dzieło niezidentyfikowane.

²³³ dzieło niezidentyfikowane.

²³⁴ M.T. Cyro, wiele dzieł i wydań.

²³⁵ dzieło niezidentyfikowane.

²³⁶ skrypt szkolny z zakresu poetyki.

²³⁷ J. Drewnowski, *Flos regnorum sive raritates orbis In comendium ... redactae*, Warszawa 1732, Brunsberga 1736.

²³⁸ książka religijna.

²³⁹ prawdopodobnie bajki Ezopowe. Wiele wydań.

²⁴⁰ D. Bouchors, *Uwagi chrześcijańskie na każdy dzień miesiąca*. Kilka wydań z XVII i XVIII wieku.

²⁴¹ dzieło niezidentyfikowane.

²⁴² *Ucieczka grzeszników albo gorące nabożeństwo do NMP na Jasnej Górze*. Wyd. 1781. Znały też inny tytuł: *Ucieczka grzeszników albo nabożeństwa rekurs do Częstochowskiej Matki*, druk 1756.

82. Książka do nabożeństwa św. Franciszka, Reguły Trzeciej.
83. Książki dawne doktorskie.
84. Książki redukcji różnej monety²⁴³.
85. Książka różnych notatów i regestrów potrzebna, opisana²⁴⁴.
86. Książka francuska titulo of the Imitation of Christi²⁴⁵.
87. Książka Novus candidatus Rethorica.
88. Książka titulo Źródło Łask Nieprzebranych Odpustów Bractwa Pocieszenia N. Maryji Panny²⁴⁶.
89. Książka de Vanitate conniliorum²⁴⁷.
90. Książka titulo Poseto Christianus.
91. Książeczka titulo Ars Militaris.
92. Książeczka titulo Compendium Rhetorices.
93. Książeczka do Nabożeństwa Serca Jezusowego.
94. Książeczka do Nabożeństwa titulo Fasciculus Congregationis B.V.M.
95. Książeczka druga do nabożeństwa titulo Praecationes Poenitantiarum.
96. Książeczka Oratorio Mariani.
97. Książeczka Justini Historiarum²⁴⁸.
98. Książeczka Svethonii Franquillii²⁴⁹.
99. Książeczka titulo Flosculi Legum Regni Poloniae.
100. Książeczka Claudiani de Bello Gotico.
101. Książeczka titulo Annalecta.
102. Książeczka Phrases.
103. Książeczka theologiczna de Natura Mali.
104. Książeczka Orationum Sanctorum et Argumentorum²⁵⁰.
105. Książeczka titulo Flos Regnorum²⁵¹.
106. Książeczka titulo do nabożeństwa św. Tadeusza Apostoła.
107. Książeczka titulo Monita quaedam seu Cantiones.
108. Książeczka konstytucyi Konfederacyji Anni 1703²⁵².
109. Książki trzy, czyli Damy trzy Figlackiego²⁵³.

²⁴³ dzieła 82 - 84 niezidentyfikowane.

²⁴⁴ prawdopodobnie tzw. *silva rerum*.

²⁴⁵ prawdopodobnie Thomas á Kempis, *The Imitation of Christi*. Wiele wydań.

²⁴⁶ dzieła 87 - 88 niezidentyfikowane.

²⁴⁷ S.H. L u b o m i r s k i, *De vanitate consiliorum*, Wiele wydań w XVIII wieku.

²⁴⁸ dzieła 90 - 97 niezidentyfikowane.

²⁴⁹ Caius Suetonius Tranquillus, *De Iris illustribus*. Wiele wydań.

²⁵⁰ dzieła 99 - 104 niezidentyfikowane.

²⁵¹ patrz przypis 244.

²⁵² dzieła 106 - 108 niezidentyfikowane.

²⁵³ F. B o h o m o l e c, *Komedie*, t. I-III, druk bezimiennie 1757-1758.

Regestr Ksiąg znajdujących się w Zbiersku

1. Konstytucja Kożuchowskiego, in folio²⁵⁴.
2. Historyja Rewolucyi zaszłych w Rządach Rzptey Rzymskiej autora Jana Fryderyka Sapieha²⁵⁵.
3. Księga de Quatuor Summis Imperiis Autores Joannis Made²⁵⁶.
4. Księga Zegar Monarchów Antoniego Roszkowskiego²⁵⁷.
5. Synonima seu dictionarium Polono Latinum²⁵⁸.
6. Księga titulo Polak Wojciecha Bystrzonowskiego²⁵⁹.
7. Księga Discursus de Auctore Scripti et Judicium²⁶⁰.
8. Księga de Vanitate conciliorum Authore Stanislais Lubomirski²⁶¹.
9. Księga Magna Spes Stanislai Lubomirski²⁶².
10. Książka sallustii opera omnia²⁶³.

Sprzęty domowe

Kredensik mały stary, zły; kanapa jedna prętowa; krzesielek prętowych 12; krzesielek krosienkową robotą 6; stołków zielonych malowanych 12; stołków olszowych stary złych 12; szkatułka popielato malowana 1; szkatuła wielka różnym drzewem wysadzana z szufladami; skrzynia duża prosta od pościeli; kredens stolarską robotą zielono malowany; szafa prosta stara; szafa druga prosta zła; biurko z szufladkami; szafa za szkłem na konserwację ksiąg; ołtarzyk drewniany malowany w kaplicy; sukienka srebrna Najświętszej Panny; mensa²⁶⁴ stolarską robotą malowany z portatyłem; obrusów na ołtarzyk 3; poduszka czerwona 1; mszał 1; relikwiarz 1; krzyż prezentalowy; portrety 3; konkluzja²⁶⁵ na kitajce siarczysty z galonkiem srebrnym; stół olszowy kwadratowy stary zły; stół w kwatery do częstowania; stół kuchenny długi.

²⁵⁴ patrz przypis 171.

²⁵⁵ druk 1736.

²⁵⁶ dzieło niezidentyfikowane.

²⁵⁷ A. G u e v e r a, *Zegar monarchów z życia Marka Aureliusza (...)*. Tłum. A.F. Roszkowski. Cz. I-III, kilka wyd. w XVIII wieku.

²⁵⁸ G. K n a p s k i, *Synonima (...) ex Thesauro (...) collectum*. Wiele wyd. w XVII i XVIII wieku.

²⁵⁹ W. B y s t r z o n o w s k i, *Polak, sensat w liście, w komplemencie polityk, humanista w dyskursie, w mowach statysta (...)*. Lublin 1730 i 12 wyd. XVIII-wiecznych.

²⁶⁰ dzieło niezidentyfikowane.

²⁶¹ dzieło niezidentyfikowane.

²⁶² zobacz przypis 254.

²⁶³ Caius Sallustius Crispus. Wiele wydań.

²⁶⁴ wierzchnia część stołu ołtarzowego.

²⁶⁵ zakończenie.

Powozy

Kareta półtoracznia trypa²⁶⁶ wybita z frandzlą żółtą jedwabną, w której ślub WM Pani z Żychlińskich Kozuchowska nabrała; kareta drożna żółtą tryką także wybita z frandzlami takimi; półkarecie jedno przy tych powozach kufrów 3 znajdują się; kolaska²⁶⁷ stara, zła; wóz kuchenny okuty; wozak nadrujnowany okuty; wozów okutych dwa; wóz bosy²⁶⁸ jeden; szorow²⁶⁹ mosiężnych paradnych sześć i koni karetowych sześć, którymi WMśc Pani do ślubu jechała; szorów cerkiewskich mosiężnych 6; szosów czarnych nadszarzonych 6; szli²⁷⁰ wozowych kuchennych 6; szli fornalskich z postronkami 8; parkanów leśnych 3; sieci sztuk 27, do pola złych; sieci do łowienia ryb 2; rozjazdów²⁷¹ złych 3, siatka przepiórcza 1.

Konie

Koni wozowych 6; koni wierzchowych 1; klaczy do stada 7; zrzebców dwóchletnich 4; zrzebiec trzechletni 1; zrzebiec dwóchletnich 2; fornalskich koni 8; *Item w Zbiersku:* zrzebców 4; klaczek 2; koni fornalskich 5; klacz płowa stara z zrzebięciem; zrzebię tegoroczne 1.

Inwentarz bydła w Zbiersku

Krów dojnych 15; krów jałowych 6; wołków dwuletnich 7; jałowic dwuletnich 3; stadników²⁷² 2; jałoszek²⁷³ 6; wołków półtoraków 5; jałówek rocznych 9; wołków rocznych 8; wołków latosich 7; jałówek latosich²⁷⁴ 6; kozów maciorek 13; kozłów 3; koziołków półtoraków 7; kozłat latosich 6; owiec starych 7; jagniąt latosich 4; świni starych 7; młodych 4; mniszek²⁷⁵ 4; mniszka w karmiku 1; wieprzków 6; kiernożków²⁷⁶ 2; indyczek starych 29; indorów 15; gęsi starych z gąsiorami 30; kaczek z kaczorami 55; kogutów 3.

²⁶⁶ tkanina podobna do aksamitu, wełniana lub bawełniana.

²⁶⁷ elegancki powóz.

²⁶⁸ bez obręczy.

²⁶⁹ rodzaj uprzęży.

²⁷⁰ od szaleja – rodzaj uprzęży szorowej, parciane lub rzemieńne pasy z postronkami zakładane koniowi na kark i pierś.

²⁷¹ rodzaj sieci myśliwskiej używanej do łapania kuropatw i przepiórek.

²⁷² samiec rozplodowy.

²⁷³ jałówka.

²⁷⁴ tegorocznych.

²⁷⁵ świnia wykastrowana.

²⁷⁶ samiec świni domowej – od kiernoż.

Inwentarz w Mokrsku

Krów starych dojnych 6; krów młodych 23; jałowic dwóchletnich 5; cieluchów²⁷⁷ dwóchletnich 7; rocznych wołków 6; jałówek 6; stadników 3; świń maciorek 10; maciorek i wieprzków 26; kiernożów 2; gęsi 64; indyków 43; kaczek 43; kur do niesienia 52; kapłonów²⁷⁸ 12; kogutów 7.

Statki browarne i gorzelne Mokrzkie i Zbierskie

W Mokrzku: kocioł miedziany wielki 1; kociołek od chmielu mały 1; garniec od palenia gorzałki miedziany 1; beczek od piwa nowych 12; beczek starych 12; półbeczków 2; beczek od gorzałki 5.

W Zbiersku: kocioł miedziany od piwa robienia, stary zły; kociołek od chmielu, stary zły; garniec miedziany od palenia gorzałki; alembik²⁷⁹ od przypalania wódki mały; beczek od piwa 8; kadziów okrągłych 2.

Owiec

Na folwarku Mokrzkim: owiec starych z skopa²⁸⁰ 590; maciorek; baranów; skopów 55; owieczek 70; jagniątek baranków 3;

Na folwarku Bielszczyzna²⁸¹ zwanym: owiec starych z skopami 559; owieczek 84; skopków 56; jagniąt baranków 3.

Na folwarku Kośnik²⁸² zwanym: owiec starych z skopami 431; skopków 56; baranków 3;

Z owiec wszystkich z folwarków zostało się 214.

Zboża różnego tak w snopie jako w spichlerzach zostało się półrosze²⁸³.

Pieniądze

1. W złocie in specie²⁸⁴ czerwonych zł 170.
2. Za wełnę dawną odebranych 74.

²⁷⁷ cieleta.

²⁷⁸ kastrowany kogut.

²⁷⁹ przyrząd do destylacji cieczy, głównie alkoholu.

²⁸⁰ kastrowany baran.

²⁸¹ folwark należący do dóbr ziemskich mokrskich.

²⁸² folwark należący do dóbr ziemskich mokrskich.

²⁸³ bliżej niezidentyfikowana miara.

²⁸⁴ w szczególności.

3. W starej monecie ²⁸⁵ zł pol.	400.
4. Talarów starych ²⁸⁶	20.
5. Rublów ²⁸⁷	20.
<i>Expensa²⁸⁸ z tych pieniędzy</i>	

Złotem za duszę Ś.P. Męża mego na trycezemy²⁸⁹ na msze, Wigilie in specie wydało się czerwonych zł 94.

Monetą tak za duszę tegoż Ś.P. Męża mego, na msze dzwonne²⁹⁰ i insze potrzeby zł pol. 93 i gr 16.

Item na powtórny pogrzeb Ś.P. Męża mego na msze wigiliie i różne potrzeby wydało się zł 1447 i gr 6.

Longina z Żychlińskich Kozuchowska

Et hic incontinenti suprascripta Magnificer Longina de Żychlińskie olim Mci Stanisłai Dzik z Kozuchowa Kozuchowski Judicis [..]

²⁸⁵ to znaczy w monecie sprzed reformy monetarnej z 1766 roku.

²⁸⁶ talary sprzed panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego.

²⁸⁷ rosyjska jednostka monetarna.

²⁸⁸ wydatki.

²⁸⁹ na trzydzieści mszy.

²⁹⁰ msze uroczyste, poprzedzone biciem dzwonów.